

Заклучение

Опитах се, до колкото ми позволяват силите, да изложа в тази книга възгледите си на съвременник върху вътрешното управление и външната политика на цар Фердинанда през неговото тридесет и едно годишно царуване. Резултатите на това негово управление днес са на лице.

Един народ, който след пет вековно политическо иго, което заплашваше да унищожи напълно и последните останки на неговата национална култура, бе спасен, като по чудо, от окончателно затриване и едва преди четиридесет и четири години възкръсна за нов свободен политически живот; един народ, който положи голям труд и усилия, за да създаде, закрепил и издигне своята млада държава и в един сравнително кратък период от време направи големи крачки по пътя на своето общо-културно развитие; един народ, отличните качества на който му бяха спечелили всеобщо удивление и за един момент бяха извикали симпатии към него в целия културен свят — лежи днес повален, окървавен, смазан, с разорено благосъстояние, пъшкащ под тежестта на един колосален, многомилиарден дълг, загубил фактически политическата си свобода и икономическата си независимост и отрупан с най-жестоки и позорни за неговата национална чест обвинения.